

apareix en lo cel, és trista als grans reys ---», Ant. Canals, *Scipiò*, *NCl.*, 67; encara el 1502, en el mallorquí Gaspar de Verí «tu, si tres<c>endires-sobre les cometes, / segons los teus mèrits - designen la forma, / ja sobrepujaves - dels estels la norma / sabent, gran astròlech, - molt bé les planetes»; però no en Felip Mut, un segle més tard: «Discurs natural sobre los cometes que se han vist en lo present mes de novembre de lo any 1618», JqMBover, *BiEscrBal.* II, 305.35.1; I, 535.

COMA IV, 'estat letàrgic d'un malalt, sopor pregon', terme medical pres del gr. *κῶμα*, -ατος 'son profund'. □ 1.ª doc.: S. xx.

DERIV.: *Comatós* (1918, VCatalà).

Comabernada, més aviat que de *Bernat*, potser de *Coma-baranada* 'valleta tancada amb baranes o tanques' (cf. *Cavall i Penyal Bernat* per *baranat* 'voltat d'abismes').

Comaire seria 'test de plat o olla' a Banyoles: potser cpt. *cóm maire* MAJOR? Però cal comprovar millor el sentit i existència.

Comal, *comalada*, V. *coma* (CÓM) *Com-alre-no*, V. *alre* (ALS) *Coman*, *comanadís*, *comanador*, *comandori*, *comanament*, *comanar*, *comanda*, *comandador*, *comandament*, *comandància*, *comandant*, *comandar*, *comandaria*, *comandita*, *comanditari*, *comando*, V. *manar* *Comar*, V. *coma* II *Comaratge*, V. *mare* *Comarca*, *comarcal*, *comarcar*, V. *marca* *Comare*, *comareig*, *comarejar*, *comareta*, V. *mare* *Comarruca* (*Alcmare*) errada per *Comarruga* *Comba*, *combat* 'convex', castellanismes, veg. DCEC i ací CÓM *Combat* 'batalla', *combatent*, *combatiu*, *combatiment*, V. *batre*

COMBÈS, terme nàutic d'origen incert, probt. pres del cast. *combés* [c. 1575] o més aviat del port. *convés* [1541], per a l'etimologia del qual, veg. DCEC I, 864-5. □ 1.ª doc.: Lab. 1839, que el defineix «lo espay entre lo arbre major y lo de trinquet en la cuberta de la bateria que està sota del castell; alguns constructors lo defineixen: la segona cuberta en les naus de dos ponts; *catastroma*».

COMBINAR, 'unir coses diverses', pres del ll. tardà *combināre* id., derivat de *bini* 'dos cada vegada'. □ 1.ª doc.: 1803, Belv.; 1839 Lab.

També en castellà és una adquisició moderna, que no apareix fins al S. XIX (llevat d'un cas de 1625), RJCuervo, *Dicc. C. y R.* II, 206.7. Ens el degueren ensenyar els italians —sempre mestres en l'art de la *combinazione*—, com sigui que en llur idioma *combinatore* ja apareix com a *volgare* en Dante, i *combinatio* 'apariament de rims', ja en el llatí del seu *De Vulgari Eloquio* (II, XIII, 10, ed. Marigo, p. 322), *combinare* des de mJ. S. XVII, i *combinazione* des d'uns 100 anys abans; d'aquest es degué pendre també el fr. *combinaison*, que a penes apareix abans de 1680

—bé és veritat que *combiner* ja en el S. XIII. Observem també el nivell semàntic i derivatiu més ple en italià: només a Itàlia *combinazione* val per 'coincidència, atzar' (*riuscito per scombinação*, etc.); només allí es formà el negatiu *sgominare* (S. XVII)— també *scominare* (S. XVIII)— d'on *sgominare* [1.ª meitat S. XV] 'desballestar' «scompiigliare». En llatí *combinare* no apareix fins a Sant Cesari d'Arles († 543) (*Bull. Du C.* XVII, 135ss.), i *combinatio* en alguna glossa, parlant de peus (CGL I, 504.5). Abans diguérem *congeminare*, de formació paral·lela, i que els estrangers no ens han pas imitat, potser perquè nosaltres no en sabem gaire...

DERIV.: *Combinable* [1803 id.]. *Combinació* [1803, 15 id.]. *Combinador*. *Combinatori* [1839, Lab.].

Comble, calc del castellà o gallicisme, a evitar, per 'el capdamunt, el sùmmum, el nonplusultra'.

20 *Comboi*, *comboiant*, *comboiar*, V. *via*

COMBREGAR, 'administrar o rebre l'eucaristia', del ll. COMMŪNICARE 'compartir', 'tenir comunicacions amb algú', que en la baixa època ja s'usava amb el significat religiós; derivat del ll. COMMŪNIS 'comú' que es va canviar en *comnegar* i després *comregar* i *combregar* per la regular evolució fonètica. □ 1.ª doc.: S. XIII: Llull, Jaume I, Desclot.

«Que anàs *combregar* un frare lech, qui era malt», *Blanq.* I, 281.23 i sovint en altres obres de Llull: *Doctr. Pu.* (Gili), p. 72; *Merav.* IV, 306; la forma moderna també en un doc. de 1302 (*BABL* VI, 97), en Eiximenis (*Dotzèn*, *NCl.* VI, 89) i en altres medievals, sovint en StVicentF: «quan vindrem a la fi, que vullam *combregar*», «preveres, que hajats diligència a *combregar* lo poble, que no vol *combregar* ni ·l dichmenge» (*Serm.* I, 31.1; II, 217.26; encara I, 201.5). Antigament és bastant freqüent una forma no tan rigorosament hereditària *comenegar*, de la qual Alart (*InvLC*) cita set casos des de 1312 a 1414, als quals afegim: «quant se fo confessat e ac *comenegat*», *VidesR*, f° 141v1, n. 112, i en un doc. de l'a. 1400 (*Homen. Rubió i Lluch* II, 456): igual que l'arag. ant. *comengar* («una campaneta de *comengar*; una crismera con olio de enfermos ---», a. 1390, de nou 1411, *BRAE* IV, 518, 529) i l'oc. ant. *comenegar*, *comengar*: provinents d'una forma amb metàtesi *COMMUNICARE (cf. *manducare* > *mandicare* > *menjar*, it. ant. *manicare*). De les formes citades o suposades a dalt algunes només es troben en el negatiu, per a 'excomunicar': oc. ant. *escomergar* (amb el canvi normal occità N'c > rg), en els mss. parisenç i avinyonès de la Regla de Sant Benet (tots dos del S. XIII, o un d'ells poc més tard), aquell potser carcinol, aquest avinyonenc (*ARom.* XIII, 447); en les nostres *VidesR* hi ha *scomnegar*, *-menyar*, *-mergar*, *-menegar* (veg. el glossari). Aquest negatiu tingué així mateix en català forma hereditària: «un apostoli tramès misatge al bisbe, que vedàs e *scombregàs* lo príncep», *Blanq.* II, 86.21; «e·ls trespassadors de la dita pau e treva, *escombregà* e vedà,